

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Dansk jul 1962 får ex-fanger til at tænke på julen 1943—44.

CARL B. CHRISTIANSEN & CO.
Landlystvej 38
Tlf. 75 11 83 - 75 02 89

Vandfast slibepapir -
Slibebånd og sliberondel-
ler til alle formål.

G. SALICATH $\frac{A}{S}$ CO.
TORDENSKJOLDSGADE 25
KØBENHAVN K.

NYDALON $\frac{A}{S}$
KØBMAGERGADE 22
KØBENHAVN K.

CHR. JENSEN
DR. TVÆRGADE
KØBENHAVN K.

ADOLPH WULFF $\frac{A}{S}$
INDUSTRIHUSET
GOTHERSGADE 14 - KBH. K.

KEMP & LAURITZEN A/S
V. VOLDGADE 9 - KBH. V.

JULIUS WEINBERGER
LØNGANGSTRÆDE - KBH. K.

**KARL POULSENS
BOGTRYKKERI**
SVANEMOSEGAARDSVEJ 4
KBH. V.

KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Stiftet 1945

PROTEKTOR: HS. KGL. HØJHED PRINS AXEL

Fondens kontor: St. Kannikestræde 10, Kbh. K.

(kontortid: 10—15, undtagen lørdag).

Telf.: Om dagen Minerva 1336, om aftenen Ordrup 5075 — Postkonto 780.

Medlemmer: Iflg. fundatsens § 4 kan som medlemmer af fonden kun optages danske statsborgere, der grundet aktiv indsats i frihedskampen i besættelsestiden har været indsat i danske eller tyske fængsler eller i danske eller tyske fange- eller koncentrationslejre. Danske sydslesvigere, der ikke har dansk indfødsret, men iøvrigt opfylder betingelserne, kan også optages, ligesom personer med norsk indfødsret, der har været bopiddende i Danmark og har øvet aktiv indsats i frihedskampen, også kan optages som medlemmer.

Formål: Iflg. fundatsens § 14 skal de midler, fonden har til rådighed til uddeling, fortrinsvis komme deporterede, sekundært alle de, der som følge af deltagelse i frihedskampen har været arresteret og interneret, til gode tilligemed disse sidste efterladte. Kammeratskabshjælpen ydes til: 1) Kammerater, hvis helbred på grund af frihedskampen har lidt sådan skade, at de ikke økonomisk er i stand til at give deres børn den uddannelse, som de ellers ville have fået. 2) Børn efter afdøde kammerater. — Beløbet skal fortrinsvis anvendes til at give børnene en uddannelse som den, deres fader ville have givet dem, hvis han var forblevet i live. 3) Tilskud til særlige formål udover de ovenfor under 2) nævnte til kammeraternes enker og børn. 4) Tilskud navnlig som hjælp til studieophold, rekreationsophold her i landet eller i de andre nordiske lande — og andre lignende øjemed.

Forretningsudvalget:

Formand: Konsul, advokat Kaj V. Dahl, Vitus Berings Plads 1, Horsens.
Næstformand: General Fl. B. Larsen, Rensborg.

Kasserer: Statsaut. revisor H. C. Steen Hansen, St. Kannikestræde 10, Kbh.
Leder af fondens kontor: Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137, Charlottenlund. Ordrup 5075.

Sekretær: Skoleinspektør Johs. Fosmark, Frederiksborgvej 109, København NV. TAgA 328.

Den øvrige bestyrelse:

Pastor Aage E. Damtoft, Vesterbro 76, Aalborg.

Bankfuldmægtig Olav Holst, Bengtassevej 6, Hellerup.

Seminarierektor, cand. mag. Paul Holt, Århus.

Landsretssagfører Otto Jespersen, Store Torv 16, Århus.

Arkitekt P. A. Johansen, Bernstoffslunds allé 80, Charlottenlund.

Oberst K. Kjeldsen, Odense.

Tandteknikermester Leo Kæraa, Banegårdspladsen, Århus.

Bibliotekar O. Leth, Johnstrupvej 8, Sorø.

Aut. vand- og gasmester Johs. Loft, de Mezasvej 18, Århus.

Førstelærer P. E. Mahler, Nr. Søby, Fyn.

Distriktslæge Børge Næsted, Scoresbysund, Grønland.

Kontorchef O. Olesen, Grønnegade 20, Herning.

Landsretssagfører H. Rambusch, Kongensgade 49, Esbjerg.

Pastor Poul Riis, Rosenvængets Sideallé 5, København Ø.

Dommer K. Thestrup, M. F., Herning.

BLADET PIGTRAAD

Organ for og udgivet af Kammeraternes Hjælpesfond. Udkommer med 12 numre årligt. Abonnement 15 kr. pr. år. (Girokonto 780 kan benyttes ved bestilling af abonnement).

SEKRETARIAT

Ekspedition, abonnements- og annonceafdeling: St. Kannikestræde 10, København K. (kontortid 10-15).

Minerva 1336.

Kontoret har lukket om lørdagen.

REDAKTION

Ansvarshavende redaktør: Skoleinspektør Johs. Fosmark. (Medl. af Dansk Fagpresseforening), Frederiksborgvej 109, København NV. Taga 328. (træffes bedst 17,30-18,30).

FORRETNINGSFØRER FOR BLADET

Arkitekt Henning Kornbeck, Ordrup
Jagtvej 137, Charlottenlund.
Telefon: Ordrup 5075.

TRYKKERI

A/S Folketidendes Bogtrykkeri,
Ringsted.

INDHOLD

	Side
Jul i Frøslev	207
Jul og nytår i Neuengamme	209
Menneskerettighederne	211
Norges frihedskamp	213
En henrettelse udsattes	215
„Lottemor“ i Båstad	215
Hilsen i anledning af stævnet i Fredericia	223
Faneindvielse	225
Gestapofangerne	225
Pigtråd kan skille	227
Dagbogsblade	229
Register for Pigtråd 1962	231

23 sider

Jul i Frøslev

I anledning af den forestående jul giver pastor A. Quistgaard, Aabenraa, et indblik i, hvordan juleforberedelserne satte sindene i bevægelse i Frøslevlejren.

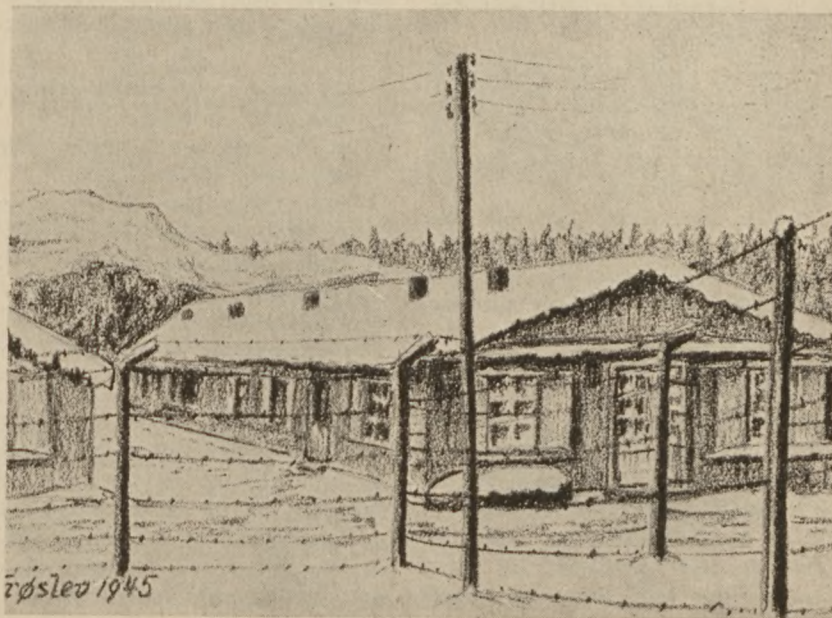
Man vil lægge mærke til, at Quistgaard, der nu er pensionist, har spadsereturene på Piccadilly i frisk erindring.

For nogle af os var det at komme fra fængslet til Frøslevlejren næsten som at komme i paradiset.

Her fik vi rigtig menneskemad, her kunne jeg, der som 63-årig ikke var arbejdspligtig, det meste af dagen færdes oppe på Piccadilly, vor spadseregang oppe ved pigtråden, og her blev jeg præst for mange unge kammerater, der led under fængselspsykose.

Det blev særlig galt efter natten mellem den 21. og 22. december 1944. Da blev vi i alle barakker kaldt op og måtte stå i tre rækker ned gennem barakkens midtergang, medens

navnene på dem, der skulle transporteres sydpå til de tyske koncentrationslejre blev råbt op. Det var den største transport; vi havde alle kammerater, der den nat gik ned til koncentrationslejrenes lidelser. Men dertil kom, at mange blandt os fik en angst i kroppen, der kort kan udtrykkes sådan: „Næste gang bliver det dig“, og derfor blev de sidste dage før jul fra morgen til aften optaget af frie og fortrolige samtaler med unge, der henvendte sig til mig oppe på Piccadilly, hvor vi fik lov til at gå aldeles ugenert af den store, travende trop deroppe.

Tårn i Frøslev-lejren.

— Men julaften skulle også forberedes rundt i alle stuerne. De mænd i vor stue, som arbejdede ude i grusgravene, tog rent ud sagt små grantræer op med rode, uden at vagtsoldaten sagde noget dertil (næsten alle soldaterne var vore venner, Gestapo var deres og vor fjende), andre lavede julepynt af broget papir, og rundt i barakkens 14 stuer sad unge mænd og skrev julesalmer af, 4 til juleaften, 4 til juledag.

Vi var 14 præster i lejren, de prædikede alle juleaften hver i sin barak — vi prædikede hver søndag i al hemmelighed rundt i barakkerne; det gik godt indtil april.

Men nu var det juleaften. Alle kom vi i hold op til et storslået julemåltid i spisesalene, med juletræ og det hele. Efter hjemkomsten gjorde tyskerne en lynhurtig afteninspektion. Så bar vi to store borde ud i den lange gang og derefter 150 stole i 50 rækker, bredere var gangen ikke. Så kom politiets sangkor fra Odense op på bordene — de boede i vor barak — og sang julesalmer trestemmigt for os. Så kom de skrevne sanghæfter frem, og alle barakkens 150 mand istemte vore julesalmer. Jeg måtte

bruge bordet som prædikestol for at blive set og hørt af de 50 rækker. Først læste jeg juleevangeliet og så holdt jeg denne prædiken, som jeg gengiver efter hukommelsen, andet har jeg ikke.

Kammerater!

Må jeg havde lov til at tage et vers af en af Brorsons julesalmer som særlig tekst denne juleaften:

Og blandes end min frydesang
med gråd og dybe sukke,
så skal dog korsets hårde tvang
mig aldrig munden lukke.
Når hjertet sidder mest beklemt,
da bliver frydens harpe stemt,
at den kan bedre klinge;
og knuste hjerter føler bedst,
hvad denne store frydefest
for glæde har at bringe.

Der er meget, der er svært for os i aften. For nogle af os er det første gang i vort liv, vi ikke er i vort hjem juleaften, og for os alle går tankerne hjemad nu. Jeg minder jer om, at vi hver aften ved andagten og ved hver gudstjeneste beder bønnen:

Skærm du enhver, som er mig kær,
ene på dig lad dem bygge,
sluk deres sorg, vær dem en borg,
hvor de for evigt er trygge.

Dette er kristendom, at vi tør lægge alle vore sorger i Guds hånd. Derfor kom Kristus til verden for at sige os, at Gud er kærlighed. Kristi liv er båret af Guds kærlighed. At være en kristen betyder aldeles ikke, at man slipper udenom lidelser og savn, men at vi kommer igennem det svære og får frimodighed til at kæmpe vor kamp. Jeg mener tværtimod, at et kristent menneske naturligt må være dér, hvor der øves uret og vold og kæmpe for ret og sandhed.

Vi kan ikke være sammen i aften uden at tænke på vore kammerater, der for få dage siden sendtes til de tyske koncentrationslejre; men vi skal forstå, at mange af dem kommer ud for nød og elendighed af helt ufattelig art.

Gud styrke dem i deres nød og måtte de dog selv på disse mørke veje møde kristne mennesker, der ved deres liv og tro bærer vidnesbyrd om, at Gud er al trøsts Gud og barmhjertighedens fader.

A. QUISTGARD,
pastor emer.

☆

Til en søn under besættelsen. Vinteren 1944—45.

Det regner og stormer derude,
mit hjerte søger min søn,
mit hjerte i angstfuld bøn
slår mod den mørke rude.

En verden i kaos derude,
en verden i blod og mord.
Formørket mit sind uden ord
går hårdt mod den blændede rude.

Jeg er som et svajende siv.
Var min tro som et sennepskorn blot,
var der håb for hans liv.

I vånde og vantro råber jeg: „Giv,
du min Gud på ondt og godt,
giv mig hans liv“.

E. P. H.

JUL OG NYTÅR

I NEUENGAMME

Omkring ved den 20. december afgik de første kammerater på transport til Osnabrück. Forinden afrejsen var de blevet forsynet med Røde Kors tøj: En dejlig stortrøje, et par benklæder, undertøj, skjorte, strømper, pullower, gode træskostøvler og en skikasket. Desuden havde de fået udleveret to levnedsmiddelpakker. Transporten bestod af adskillige hundrede hæftlinge, men danskerne udgjorde en samlet del, og det kunne i al bedrøveligheden ikke undgås, at man inderst inde følte en lille smule stolthed over at se disse veludstyrede landsmænd blandt alle de dårligt udrustede „hæftlinge“ af alle andre nationaliteter. Kun „Mor Danmark“ var i stand til at udstyre sine sønner så „kongeligt“, og atter gennemrisledes man af glæden over at være dansk.

For os, der blev tilbage i Neuen-gamme, gik livet i lejren sin vante gang, og det blev jul, men ikke jul på den måde, vi kendte den derhjemme. Juleaftensdag var vi på arbejde til middag. Middagsmaden bestod den dag af surkål, og det var en „herre-ret“. Om aftenen var maden den sædvanlige: En skive rugbrød, lidt syntetisk margarine og et stykke pølse.

Det var udtrykkeligt forbudt at holde juleandagt af nogen art, og juleevangeliet måtte ikke læses, ligesom julesalmer naturligvis ikke måtte synges. Før jul havde vi fået udleveret ekstra Røde Kors pakke, som foruden det sædvanlige indhold også indeholdt en pose med karameller eller lakridskonfekt. Gehrke havde været så heldig at få en privatpakke hjemme fra.

Uddelingen af disse privatpakker foregik nogle dage før jul. Vi blev om aftenen kaldt over i „stenblokken“, og her blev alle de ankomne privatpakker råbt op. For de fleste af os blev denne pakkeuddeling en trist indledning til julen, thi alt for

ofte blev navnet på en gammel kammerat fra Frøslevlejren råbt op, uden at han kunne svare det obligate „her“. Andre tilstedeværende oplyste, at den pågældende var død i Meppen, død i Husum, død i Porta eller hvilken udlejr, det nu drejede sig om. På denne måde fik vi underretning om mange kammeraters triste skæbne, og da der kun var pakker til meget få af os, der var ankommet til lejren sidst i november måned, var der kun enkelte kammerater, som gik fra denne pakkeuddeling uden det knugende tryk, som meddelelserne om de mange kammeraters død ikke kunne undgå at lægge på os.

Kontorchef O. Olesen, Herning, skrev umiddelbart efter hjemkomsten en slags dagbog over oplevelserne i tyske lejre.

Vi bringer her afsnittet om jul og nytår i Neuen-gamme. Der er altså ikke tale om en artikel i egentlig forstand, men en beretning, der har sin særlige værdi som dagbog, skrevet uden tanke på offentliggørelse.

Optakten til julen var således ikke den bedste, og det hjalp kun lidt, at SS på appelpladsen havde anbragt et sølle juletræ, forsynet med elektriske pærer. Det forekom mig nærmest at være blasfemi at anbringe et juletræ i disse omgivelser. Men juleaften blev det jo dog trods alt. Lund, Gehrke og jeg havde sluttet os sammen, og vi nød indholdet af vore Røde Kors pakker, og da den værste sult var stillet, blev Gehrkes privatpakke åbnet, og den indeholdt dejlige sager. Foruden en krukke brom-

bærsyltetøj var der biscuits, karameller, dejlige æbler og — hvilket eventyr — dejlige store cigarer. Vi nød „knas“ næsten som hjemme, spiste æbler og tændte hver en stor, dejlig cigar, og så blev residensen forlagt til Lund og Gehrkes seng, hvor vi forsøgte at holde lidt jul ved at tale om dem derhjemme og drøfte, hvorledes vi nu hver især plejede at fejre julen. Rigtig julestemning kunne vi ikke få frem, men vi gjorde hver især, hvad vi kunne for at få en så hyggelig aften ud af det, som forholdene muliggjorde, og det vil i hvert fald være en juleaften, som jeg aldrig glemmer.

Jespersen var blevet indlagt på revieret den 15. december. Både han og jeg havde ondt i halsen, men medens jeg blev kureret af en Budapesterlæge, som jeg havde sluttet mig til i blokken, gik Jesper på revieret, og det viste sig da, at han havde en byld på en af mandlerne. Frygten for at komme på revier var så stor, at vi hellere selv kurerede på dårligdomme end henvendte os på revieret.

Vi havde i blokken 20 læger fra Budapest, og de var altid hjælpsomme og flinke, når en af os fejlede et eller andet. Vi gav dem ofte en bid pølse eller ost, eller hvad der nu kunne falde af, og de var rørende taknemlige. De var jøder, og som følge deraf måtte de ikke arbejde som læger på revieret, idet jøder naturligvis ikke måtte behandle ikke-jøder. Der var berømte specialister fra Warschawa og dygtige læger fra Rusland og Polen, men den omstændighed, at de var af jødisk afstamning bevirkede, at de ikke måtte virke som læger i lejren, og der var

vel ellers nok brug for al den lægehjælp, som kunne fremskaffes.

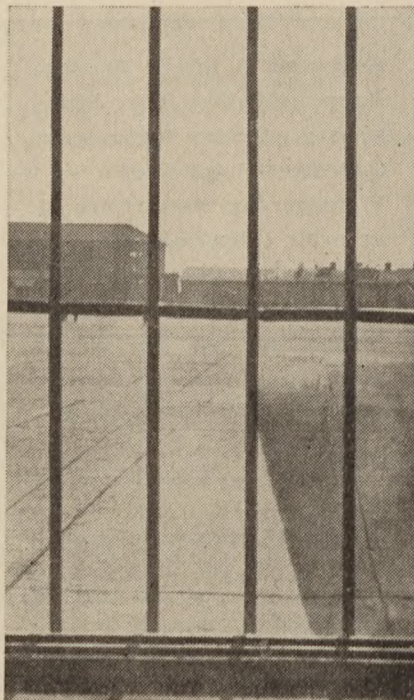
1. juledag var fridag, og der skete det enestående, at hver „hæftling“ ved appellen om middagen fik udleveret 10 cigaretter. Det var aldrig før sket i koncentrationslejrens historie, og vi havde indtryk af, at SS'erne gik rundt og var helt rørte over denne „julegave“.

Tænkte på julefrokosten derhjemme.

Til middag fik vi gule ærter, og det var den eneste dag i hele året, hvor denne højtidsret serveredes. Desværre var ærterne næsten kolde, inden det blev min tur til at få en skål at spise af, og jeg fik ikke den glæde af ærterne, som jeg havde ventet. Jeg tænkte på den traditionelle julefrokost derhjemme, og sammenligningen faldt jo ikke ud i Neuengammes favør. Om eftermiddagen var der musik i blokken. Et jazz-orkester spillede, men det var vist ikke så meget beregnet på vor underholdning som på den omstændighed, at blokformanden den dag „havde frokost“. Oppe i den del af blokken, hvor han residerede, var der anbragt et langt bord med mange lækre ting, organiseret i tiden før jul, og her bænkedes kapoer, vorarbeidere og andre standspersoner, og de skulle naturligvis have musik til frokosten. Glade jul, dejlige jul var skam også på deres repertoire, og det var den, der gjorde mest indtryk på os. Senere blev der sunget af russere og polakker, og det var dejligt at høre deres smukke, vemodige sange. Bagefter spilledes der russiske danse, og straks sprang nogle russere ud på gulvet og dansede de fyrige danse fra kosakkernes hjemland. Desværre kunne kun et fåtal af blokkens beboere se de dansende, idet de fleste måtte nyde koncerten siddende eller liggende på sengene.

Vi var vel på det tidspunkt 500 beboere i blokken, og selv med meget god vilje kunne der ikke skaffes siddeplads ved bordene til mere end 50. Det vil altså sige, at de 450 mand skulle indtage deres måltider stående, og da pladsen var meget indskrænket, stod man som sild i en tønde, og passage var næsten umulig. De fle-

ste foretrak derfor at indtage måltiderne ved eller på sengene. Disse senge var i tre etager, men afstanden mellem den underste og mellemste og øverste var så lille, at man ikke kunne sidde op i sengen. Bedre hjulpet var beboerne af de øverste senge dog heller ikke, thi her var afstanden fra sengen til loftet så lille, at man heller ikke her var i stand til at sidde oprejst. Vi lærte dog efterhånden at krølle os sammen, dukke hovederne og foretage andre akrobatiske øvelser, når vi ville nyde den knapt tilmålte fritid på sengekanten. Det var det eneste sted, hvor man „kunne være ene“, og hvor man kunne få en fortrolig sludder med en god kammerat. Og gode kammerater fik vi jo da heldigvis. Der var mange prægtige mennesker blandt alle de 18 nationaliteter, der var repræsenteret i blokken, og det var kun beklageligt, at der var så lidt tid til at dyrke og uddybe de venskaber, der knyttedes.

Neuengamme. Udsigt gennem porten til appelpladsen og fangebarakkerne.

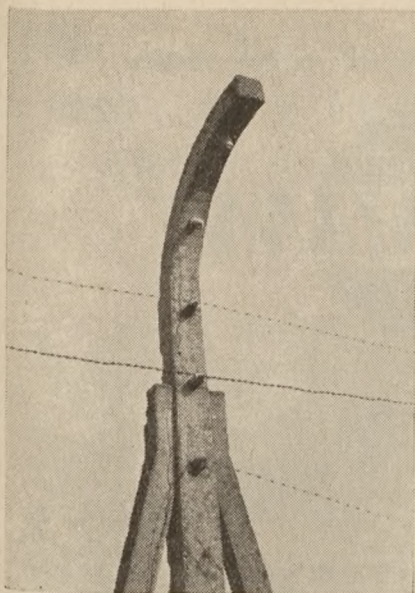
2. juledag var naturligvis hverdag, og så var julen 1944 ovre. Vi tre havde besluttet at fejre nytårsaften sammen, ligesom vi fejrede julen,

men umiddelbart efter, at vi havde begyndt vort nytårsmåltid, blev der blæst luftalarm, og vi måtte derfor tilbringe vor nytårsaften i kælderen. Her fortsatte vi imidlertid det afbrudte måltid, der bestod af en dåse svinekød, ost og pølse o.s.v. fra Røde Kors pakkerne, thi fra tyskerne vankede der naturligvis ikke ekstra mad i anledning af nytåret. Det blev en temmelig langvarig luftalarm, og da den blev afblæst, var der ikke andet at gøre end at gå i seng, thi efter en luftalarm blev lyset i blokken meget sjældent tændt, og blokformanden fløjtede os derfor i seng. Megen højtid var der således ikke over årets sidste aften, men vi tre ønskede dog hinanden „glædeligt nytår“. Da jeg var kommet i seng, gik tankerne — ligesom juleaften — til mine kære derhjemme, hvis jul og nytår på grund af min fraværelse sikkert heller ikke var, som de plejede at være, men i tankerne var jeg hos dem, og jeg vidste, at deres tanker også gik til mig.

Juletransport af nye fanger fra Frøslev.

Ligesom i Frøslev var der også i Neuengamme ret hyppigt tilgang af nye medfanger, og lige før jul ankom der en transport af danske fra Frøslevlejren. Der er altid en vis spænding tilstede, når sådan en transport ankommer. Hvem af kammeraterne fra Frøslev har nu været blandt de uheldige.

I transporten, der ankom den 23. december, var der mange kammerater, vi kendte særlig godt. „Lille Bror“, som jeg havde siddet i celle med i Aarhus og senere var kommen meget sammen med i Frøslev, læge Leth Sørensen, Skanderborg, som jeg havde boet på stue med i Frøslev, og mange andre var blandt de nye „hæftlinge“. De blev alle indkvarteret i vor blok, og de så selvfølgelig „farlige ud“ i deres fantastiske påklædning. Nu var vi „de gamle“ og kunne heldigvis hjælpe de nyankomne tilrette med mange ting. Når man ankommer til Neuengamme får man intet udleveret, alt må man selv „organisere“, selv så uundværlige ting som en ske og en kniv må man selv

Pigtråd omkring Neuengamme.

se at skaffe udvej for. Selv om det var under triste forhold at byde en god kammerat velkommen, var der dog en hjertelighed i gensynet, som kun den fælles triste skæbne kan fremkalde, og vi „pumpede“ naturligvis de nyankomne for nyheder fra Frøslev. Denne og hin var blevet frigivet, medens andre endnu „nød“ tilværelsen i Frøslev. Hvem boede nu på stue 10, hvem lå nu i min gode seng, hvem var sjakbajs for 14/1 osv., alt skulle vi naturligvis have rede på, og til gengæld fortalte vi dem om forholdene i deres nye „hjem“. Vi kunne give dem mange „fiduser“ og skaffe dem mange af de manglende ting. Strømperne var nu totalt forsvundet fra tyskernes depot, og alle nyankomne fik nu kun nogle klude udleveret til fodlapper. Her kunne vi hjælpe dem til strømper og pullower. Et par ordentlige sokker kostede 2 cigaretter, medens en pullower kostede 5—7 cigaretter efter kvaliteten. Ske og kniv kunne vi naturligvis også skaffe, thi vi havde jo i den forløbne tid fået forbindelserne i orden. Kort efter nytår blev „vi gamle“ imidlertid flyttet til en anden blok, medens de nyankomne blev i blok 11. I første halvdel af januar kom der påny en transport fra Frøslev, og de samme scener gentog sig. Vi modtog mange hilsener

fra gamle venner i Frøslev og hjalp dem tilrette så godt, vi kunne. Imidlertid varede det ikke længe, før en stor del af de nyankomne blev sendt ud på transport til en af Neuengammes mange forlægningslejre. Der var således 3 lejre ude ved den hollandske grænse, en i Hamborg, flere i Hannover, hvor fangerne arbejdede i de sundhedsfarlige blyværker, Porta i Westfalen o. s. v.

Alle medlemmer, abonnenter, medarbejdere og annoncører bedes modtage de bedste ønsker for julen og det nye år.

Tak for trofast følgeskab i 1962.

REDAKTIONEN.

Kunstnerisk fremstilling af menneskerettighedserklæringens bestemmelse om, at ingen må underkastes slaveri . . .

Forhold, som udgør et grovere brud på menneskerettighederne er blevet behandlet i særskilte deklamationer, der dog ikke folkeretligt set indebærer nogen større forpligtelse end menneskerettighedsdeklamationen. Folkedrab, de statsløses forhold, tvangsarbejde og slaveri har fra tid til anden været behandlet i særlige komiteer nedsat af FN's økonomiske og sociale råd. Om folkedrab er der endog vedtaget en konvention, der forpligter signatarmagterne til at afholde sig herfra. — Billedet er udsendt i anledning af menneskerettighedernes dag den 10. december 1962.

HARVEY & CO

HAMMERENSGADE 3

KØBENHAVN K.

HAVREHOLM

PAPIRFABRIKS UDSALG

ALLEGADE 18 - KBH. F.

NORDISK OLIEFYR

BLEGDAMSVEJ 30

KØBENHAVN N.

ALLIANCE

ELEKTRISK INSTALLATIONS

AKTIESELSKAB

ØSTERBROGADE 54 C - KBH. Ø.

FRITZ PAUSTIAN JUN.

KØBENHAVN

VIGGO THORBEEK ^{A/S}

PRAGS BOULEVARD 55

KØBENHAVN S.

ALT I STÅL

**K. A. HARTMANN
MASKINFABRIK ^{A/S}**

Sigurdsgade 41, København N., *Ægir 45 45

Hunderupvej 60, Odense, tlf. (09) 12 86 83

Harald Skovbyesgade 3, Aarhus, tlf. (061) 2 16 77

RØRKÆR

NØRREBROGADE 43-45 - KØBENHAVN N.

BAADH & WINTHERS EFTF. ^{A/S}

KØBMAGERGADE 45 - KØBENHAVN K.

PREBEN SCHØNING

RÅDGIVENDE INGENIØR - M. ING. F. OG F. R. I.

RAADHUSPLADSEN 4 - KØBENHAVN V.

Norges tapre modstandskamp ridset op i korte træk

Ligheder, men også store forskelle i kampen og kampens vilkår, sammenlignet med Danmark.

IV

AF LEKTOR JØRGEN H. BARFOD

Da tyskerne brændte Hammerfest.

1944 og 1945.

De illegale aviser havde stadig deres mission, selvom deres formål i nogen grad ændredes gennem okkupationsårene. Der behøvedes ikke mere opmuntring til modstand i samme grad som før, deres opgave var nu ofte af langt mere saglig betydning i det daglige arbejde, men herudover havde de også en vældig opgave i at vedligeholde og udvikle det frie ord i et hårtvunget land, hvor tilværelsen var hård og grusom. Man måtte ind imellem besinde sig, som det skete i nytårsnummeret fra 1944 af bladet „Rundskue“:

At vise selvbeherskelse og loyalitet.

„Den tid, som er tilbage, kan på mange måder blive farlig og vanskelig. Uden at vi behøver at male Himmler på væggen må vi være forberedt på det værste. Lad os slutte rækken endnu tættere sammen. Bevare den ypperlige, selvpålagte disciplin, demokratiets levende disciplin,

som vi har fundet frem til, og som har betydet så uendelig meget for hjemmefronten. Ingen må i den hektiske slutfase kaste sig ud i uovervejede foretagender eller på anden måde lade sig provokere — men vise selvbeherskelse og loyalitet.

— Men vi må aldrig glemme, at forpligtelsen også gælder udover sejrens dag. — Lad os derfor nu, mens vi endnu med hver nerve ved, hvad det vil sige at leve i et hærsat land, tænke over dette. Lad dette præge sig uudsletteligt ind i os, hvad der er rigtigt, og hvad der er ligegyldigt, hvad der er stort, og hvad der er småt. Lad ikke det frie Norge finde mindre samfølelse og offervilje end det undertrykte. Lad os udover den dag, da tyranstyret falder, huske, at der findes vigtigere ting her i verden end vore egne snævraste interesser.“

Illegalt pressekrak i 1944.

I løbet af 1943 havde den illegale

pressevirkosomhed nået et højdepunkt, men så kom tilbageslaget, der gav sig særlig udslag i pressekrakket i februar 1944, hvor Gestapo havde usædvanligt held med sig. I nogen tid havde tyskerne samlet oplysninger for at kunne slå til, og i januar 1944 kunne avisen „5 på 12“ endog skrive en artikel med overskriften: „Obs!“, hvor man bekendtgjorde, at tyskerne forberedte en aktion. Ikke destomindre blev slaget hårdt.

Den 2. februar begyndte arrestationerne. Først ramtes „London-Nytt“s distributionsapparat, den 3. februar fik tyskerne fat i „Vårt Land“s ledelse, den 4. februar tog man „Svart på Hvitt“s redaktion, den 5. februar blev udgiverne af „Liberty Bell“ arresteret, og den 8. februar gik det ud over „V-posten“ i Drøbak og „5 på 12“, medens sidste fase i oprulningerne blev arrestationerne vedr. „Fri Fagbevægelse“. Ialt arresteredes ved disse razziaer op mod 150 personer og blandt disse Peter Moen.

Pressechefen for de underjordiske blade skrev dagbog i fængslet.

Peter Moen sad i fængslet på Møllergaten 19 indtil 4. september, hvor skibet „Westphalen“, hvor han omkom, da det den 8. september stødte på en mine og sank ud for den svenske kyst. Moen, der netop ved nytår var blevet leder (pressechef) for alle norske illegale blade, skrev i fængslet en dagbog, som han tålmodigt prikkede med en stift på toiletpapir og stak ned i en gulvrist ved cellens gulv. Dagbogen giver et malende indtryk af fængselsforholdene. Sammenfattende skriver Moen således den 4. august:

„Det er i dag et halv år siden, jeg kom hertil.

Det er en lang og tung tid, som er gået. Jeg kan ikke give noget samlet udtryk for denne tids vanskeligheder.

Den opløser sig i en række erindringer om ydmygelser og savn. Det eneste samlende udtryk, jeg kan finde, er ordet: Tålmodighedsprøve.

Det har det selvfølgelig været, men ordet siger kun lidt.

Kores

KONTORARTIKLER

HELGE FLEISCHER

BADSTUESTRÆDE 13
KØBENHAVN K.

KRISTIAN STÆRK A/S

NØRREVOLD 48 - KBH. K.

I. P. BACHER

TORVEGADE 22 - KBH. K.
SPECIALFORR. I ARBEJDSSTØJ

J. M. BIRKING & CO.

GUMMIVAREFABRIK A/S
KØBENHAVN - VANLØSE

H. J. SIMONSEN & CO.

INTERNATIONAL SPEDITION
ST. KONGENSGADE 63 A, KBH. K.

ANTON LINNET

V. VOLDGADE 19 - KBH. V.

I. CANTOR A/S

NR. VOLDGADE 82 - KBH. K.

H. HOLLESENS FABRIKKER A/S

RADIATORER . PUMPER

TEGLHOLMSGADE 2
KØBENHAVN SV

TLF. HILDA 8045

SPANGENBERG & MADSEN

ROLIGHEDSVEJ 9 - KØBENHAVN V.

DANSK SMEDE- OG MASKINARBEJDER-

FORBUND

KØBENHAVN

NORDLUNDES BOGTRYKKERI AKTS.

VÆRKSTEDVEJ 4 - VALBY

DANSK BIOGRAF REKLAME A/S

GOTHERSGADE 175 - KØBENHAVN K.

MADURO VINHANDEL A/S

PEBL. DOSSERING 4 - KØBENHAVN N.

INGENIØRFIRMAET

E. P. KROMANN

UPSALAGADE 26 - KØBENHAVN Ø.

K. GYLDENSTEINS EFTF. A/S

BREDGADE 73 - KØBENHAVN K.

REPRODUKTIONSANSTALTEN NOVA

VESTERPORT - KØBENHAVN V.

Det fastholder ikke erindringen om mange morgener som denne — når vi er stået op i en trang og kvalm celle — når vi har spist vore beskedne to stykker brød — når klokken er halv otte, og vi ikke har andet at se frem til end en ørkesløs og indholdsløs dag. Disse mange, lange tomme timer vil jeg gerne give den første lille minderune i dag.

Den anden må vies til en lille omtale af savnet. I mine „Pensées“ vil man kun finde lidt om dette emne. Man vil måske endog have grund til at spørge: „Savner denne mand ikke at sin kone, siden han næsten ikke nævner hende?“

Grunden er ret og slet den, at tavsheden gør ondt, men at tale om savnet gør det ti gange værre.“

300 norske illegale blade — 120 bladgrupper trevlet op.

Af 300 norske illegale aviser under krigen lykkedes det nazisterne at tilintetgøre omkring 120, og desuden blev mellem 3.000 og 4.000 personer arresteret for at have deltaget i udgivelsen af illegale blade. Af disse mistede 4 kvinder og 208 mænd livet, hvoraf 62 blev henrettet og 91 døde i tysk kz-lejre eller fængsler.

Imidlertid nærmede de allieredes invasion i Nordfrankrig sig, og der blev gjort, hvad man kunne for at fastholde Hitlers tro på, at angrebet ville ramme Nord-Norge. Dels simulerede russerne koncentrationer af tropper i petsaområdet, og dels intensiveredes engelske angreb på tyske u-både ved den norske kyst. Samtidig øgedes sabotageaktiviteten, og de utålmodige Milorg-soldater deltog iere, hvilket også var et træk imod kommunisternes propaganda mod „den passive linie“.

Alt dette forøgede dog også Gestapos anstrengelser for at ramme modstandsbevægelsen, og aktionen mod aviserne var et af resultaterne. Derimod ramtes sabotagen ikke nævneværdigt, men fra engelsk side viste man efter invasionen på visse områder tilbageholdenhed i forhold til tidligere, antagelig fordi fronten i Europa trak kræfterne derhen.

Besøg i de tyske lejre?

Som repræsentant for en snes hillerødane, der sad i koncentrationslejren Neuengamme under krigen, nedlagde mælkeforhandler Alfred Sommer lørdag eftermiddag den 24. november en buket blomster på pølsemager Isaksens mindsten på Hillerød kirkegård. Isaksen var den eneste hillerødane, der døde i Neuengamme.

Kammeraterne fra lejren samledes forleden på Jernbanehotellet, hvor man diskuterede muligheden for at tage til fangetidens arbejdssteder i Tyskland til sommer. Formanden for de danske gestapofangers forening i København deltog i sammenkomsten.

Landsforeningen Neuengamme

afholdt den 2. december landsmøde, hvor man drøftede beretning, vedtog love og valgte ledelse.

Mødet åbnede med, at Carl Nommels bød velkommen til de fremmødte, og naturligvis til den internationale sekretær Hans Schwarz og de to kammerater fra Hamburg, Jupp Händler og Rudi Mauermann.

Arbejdet i det lille og senere det store udvalg er nu afsluttet, og man gav nu arbejdet videre til den ledelse, der blev valgt. Endvidere rettede han en tak til Fællesudvalget for hjælpen

i starten, og udtalte ønsket om, at dette samarbejde vil blive yderligere udbygget og styrket, for „Pigtråd“s artikler og omtaler af vore problemer og endelig til Steen Hansen, fordi han stiller lokaler til vor rådighed.

☆

„LOTTEMOR“ MANGE DANKERES GODE VEN

Lottechefen, fru Lilly Wittgreen i Båstad er nu gået af, efter at hun har beklædt chefposten i 22 år.

Et stort antal medlemmer af korpset havde indfundet sig for at tage afsked med den initiativrige lottechef.

Fru Lilly Wittgreen „lottomor“ er kendt af mange danske kz-fanger for hendes store hjælpsomhed i forbindelse med evakueringerne fra Neuengamme til Sverige.

Ved 5-årsdagen — 1950 — blev et antal exfanger inviteret til Båstad som lotternes gæster. På 10 årsdagen var bl.a. pastor Poul Riis til stede ved festen i Båstad og overrakte „lottomor“ relieffet af Folke Bernadotte.

Båstad-lotterne har gennem årene under fru Wittgreens ledelse udført et stort hjælpearbejde — udenlands som indenlands.

En manglende underskrift UDSATTE HENRETTELSENE!

Derfor er jeg i live i dag, fortæller kræftforskeren, overlæge, dr. med. Jørgen Kieler, der skildrer sit bevægede liv i sabotagens tjeneste, og som har noget vigtigt at sige om: Efterkrigstiden og den helt umulige tanke: At skulle samarbejde med tidligere fascister.

En manglende underskrift på en dødsdom er skyld i, at kræftforskeren, overlæge, dr. med. Jørgen Kieler, er i live i dag. Sammen med nogle kammerater blev han i krigens år dømt til døden for sabotage. Han blev transporteret fra Vestre Fængsel til Gestapos hovedkvarter, hvor Bovensiepen meddelte, at han ville blive dømt til døden af en SS-domstol. Forinden ville anklageren gennemgå sagens akter, og herunder opdagedes det, at en af de anklagede — Georg Jensens underskrift mang-

lede på et af dokumenterne, og dødsdommen blev derfor udskudt. Kort efter udbrod generalstrejken i København, og henrettelserne blev som følge heraf indstillet for en tid. En dag blev Jørgen Kieler og hans kammerater i stedet deporteret til tyske koncentrationslejre, hvor de fleste af dem overlevede. Den manglende underskrift blev således den direkte årsag til, at dødsdommene i dette tilfælde ikke blev eksekveret.

I de sidste ni år har Jørgen Kieler ihærdigt arbejdet i kræftforskning-

PIRELLI

NORDISK PIRELLI
AKTIESELSKAB
VODROFFSLUND 7 - KBH. V.

EVALD'S LINIERANSTALT

F. EVALD-SWENSSON
GRAABRØDRESTRÆDE 23
KØBENHAVN K.

FRITS LERCHE

VIN & TOBAK
AMAGERBOULEVARD 133
KØBENHAVN S.

INGENIØRFIRMAET

MOGENS BALSLEV

RADG. CIVILINGENIØRER
MARTINSVEJ 8 - KBH. V.

^A/₈ NIELS P. KEMP JUN.

LÆDERFABRIK
ROSKILDE

ROSKILDE

OSTEFABRIK

FARVEKÆLDEREN

GRØNNEGADE 18 - ROSKILDE

KØBENHAVNS KUL & KOKS KOMPAGNI

**STØBERI-, SPECIAL- OG MASKINFABRIKARBEJDERNES
FORBUND**

PILE ALLE 27 - KØBENHAVN F.

BLAUENFELDT & TVEDE

MEJERILABORATORIUM . KEMISKE FABRIKER
SVANEVEJ 3-7 - KØBENHAVN NV.

NORDEUROPEISK PAPIR CENTRAL A/S

HAMMERENSGADE 4 - KØBENHAVN K.

STÅLVINDUE-CENTRALEN

NY ØSTERGADE 34 - KØBENHAVN K.

AKTIESELSKABET

ROSKILDE BANK

ROSKILDE-EGNENS FODERSTOFFORENING

ALGADE 47 - ROSKILDE

REIDLs FOTO

ALGADE 27 - ROSKILDE

C. C. HANSEN A/S

RINGSTEDVEJ 20 - ROSKILDE

gens tjeneste på Fibiger-laboratoriet ved Rigshospitalet. Midt i al travlheden på laboratoriet fortalte han overfor os hele den mærkelige historie om sit illegale virke, herunder sabotagehandlingerne, kamp-handlingerne ved hans arrestation — og den manglende underskrift på dødsdommen, samt om hans syn på efterkrigstiden.

Gennem alle faserne.

— Jeg kom til København i 1939 for at studere medicin, indledte overlæge, dr. med. Jørgen Kieler. Jeg kom til at bo i Klosterstræde sam-

men med min søster, der studerede litteratur. Den niende april vågnede vi op og blev lige så forbavsede som alle andre over at konstatere besættelsens kendsgerninger.

I den følgende tid gennemgik vi alle de faser, som unge studerende dengang måtte igennem. Vi var vel rodløse, og vi fattede ikke rigtig de begivenheder, vort land var kastet ud i, men langsomt voksede trodsen og trangen til modstand. Fra Klosterstræde flyttede vi til Nytorv, hvor yderligere to af mine søskende flyttede ind. Vi led som alle andre under de materielle vanskeligheder —

værst var velsagtens den manglende varme i lejligheden side om side med de psykologiske kvaler, idet vi — som mange andre — ikke syntes, at det var godt nok.

Men så en dag kom en henvendelse fra en medicinsk student, som jeg på det tidspunkt ikke kendte så meget til, nemlig Niels Hjorth. Han arbejdede ved det illegale blad, „Danske Studenter“, i en gruppe sammen med Cato Bakman og Holger Larsen, og de ville gerne have flere med. Det resulterede i, at vi begyndte at fremstille blade på duplikatorer.

Den første sabotage.

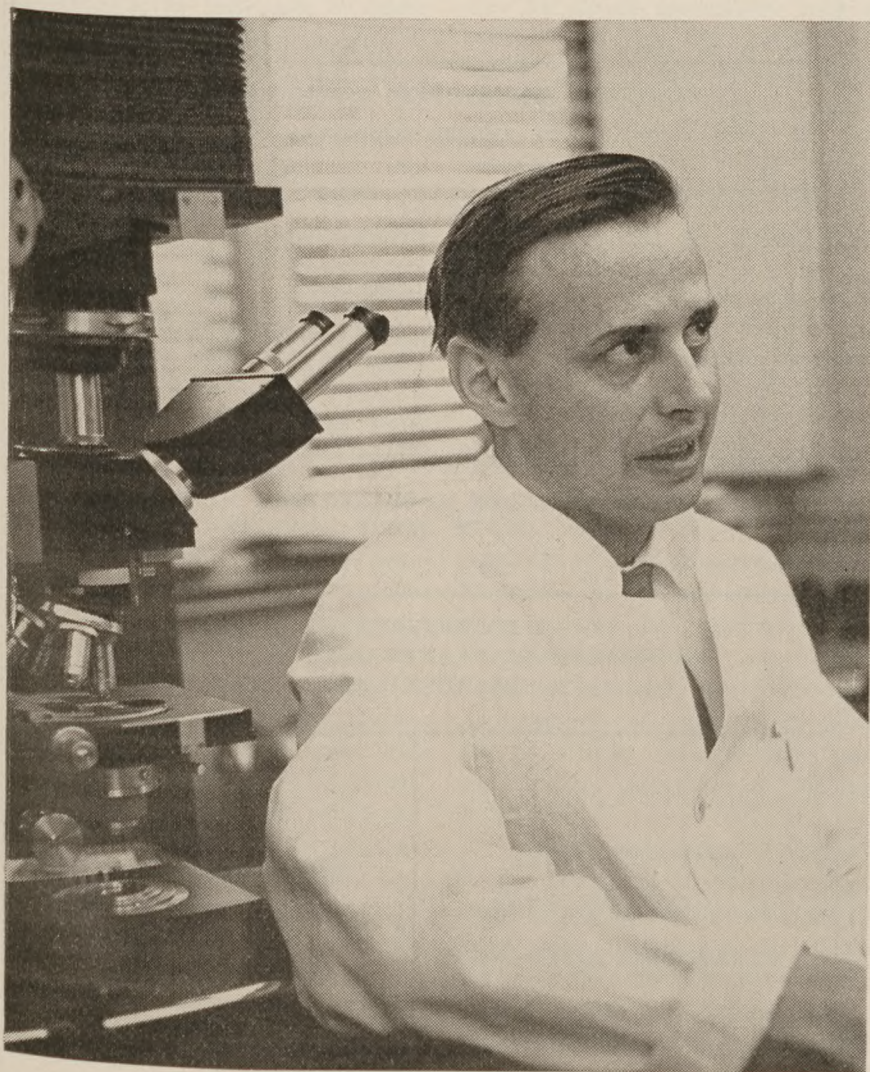
Mine søskende og jeg havde den fordel, at vi havde egen lejlighed, og derfor blev der noget af et samlingssted hos os. Vi snakkede ofte om, hvorvidt vi kunne komme til at yde noget mere, og vi blev inspireret af de mange strejker, som vi gennem agitation ydede vort lille bidrag til. Gennem arbejdet stiftede jeg bekendtskab med Per Borup i Horsens, der var i stand til at skaffe sprængstof. Det tog vi naturligvis imod med glæde, og sammen med det fik vi en yderst nødtørftig forklaring på, hvordan det skulle anvendes. Men vi anede intet om effekten.

Vi besluttede alligevel at prøve det et sted, hvor der ingen fare var for andre mennesker. Det blev til en jernbanelinie nær en jernbanebro ved Horsens. En nat gik vi i aktion. Vi fik sprængstoffet lagt ud, og lunten blev antændt. Der lød også en eksplosion, men alligevel var denne sabotage en fiasko. Det blev kun til et hul i en jernplade. Denne hændelse skete i foråret 1943.

Vi fik våben.

— Jeg for mit vedkommende vendte tilbage til København, men jeg holdt forbindelsen med mine venner i Jylland i håb om at få mere sprængstof.

Vi nåede hen til den 29. august.

Overlæge, dr. med. Jørgen Kieler.

JUNCKERS SAVVÆRK

KØGE

H. O. BIRKSTED $\frac{4}{8}$
NÆSTVED

K. E. RASMUSSEN
REVISOR
RINGSTEDGADE 1 A
NÆSTVED

SORØ
STAKITFABRIK

HOLGER NICOLAISEN A/S
MARIBO

HOFFs KONDITORI
MARIBO

VILMER
LEGETØJ

AKTIESELSKABET

BANKEN FOR RINGSTED OG OMEGN

RINGSTED JERNSTØBERI & MASKINFABRIK
AKTIESELSKAB

AKTIESELSKABET

BANKEN FOR SORØ OG OMEGN

KONGSKILDE MASKINFABRIK A/S
PR. SORØ

AKTIESELSKABET
DISCONTO- OG LAANEBANKEN I MARIBO
(MARIBO BANK)

AKTIESELSKABET
C. A. QVADE & CO.
SAKSKØBING-AFDELING

JOHGUS-KERAMIK
BORNHOLM

Hæren blev interneret og flåden sænket. Blandt de internerede var også min fætter, en søkadet, der havde set sit snit til at få nogle maskingeværer udenfor tyskernees rækkevidde. Han ville have mig til at gemme våbnene, og kort tid derefter indfandt han sig med en kammerat, Erik Koch Micheelsen, som nu ligger i Ryvangen. De medbragte maskingeværer, maskinpistoler og ammunition, og det blev altsammen gemt i vort brændselsrum.

Alt måtte vige for jøde-transporterne.

— Men vore sabotageplaner måtte gemmes bort et stykke tid, fordi jødeforfølgelserne satte ind. Vi lagde alt på hylden for at være med til at organisere jødernes flugt. Det gjaldt om at handle hurtigt, og det gik naturligvis ud over sikkerhedsforanstaltningerne. Jeg husker, at min søster og en polyteknisk student tog rundt til de store gårde på Sjælland for at samle penge, og ved hjælp af dem skaffede vi både og fiskere, som ville sejle. To piger, Ebba og Ulla Lund, hjalp os meget, og efter jødeforfølgelserne fortsatte de ruten til Sverige i samarbejde med mine søstre.

Fart på sabotagen.

Jeg tør ikke sige i dag, hvor mange det lykkede dem at skaffe i sikkerhed hinsidan, men det drejede sig i hvert fald om flere hundrede.

Da det var overstået, fortsatte vi vort amatøragtige sabotagearbejde, og en dag fik vi kontakt med Jens Lillelund og John. Den sidstnævnte blev, som bekendt, senere skudt ned i Ryesgade efter at være stukket af en bekendt. Hårdt såret bragtes han til Vestre, hvor tyskerne først fik ham nogenlunde rask, hvorefter de lod ham henrette i Ryvangen.

Men inden dette hjalp John os med sabotageinstruktioner. Inden for vor lille gruppe talte vi meget om det fremtidige arbejde. Skulle vi helt

kaste os over sabotagearbejdet — eller skulle vi fortsætte med det illegale bladarbejde?

Disse overvejelser resulterede i, at Cato Bakman og Holger Larsen fortsatte deres eget påbegyndte arbejde (Cato Bakman blev kort tid derefter skudt ned under en aktion på Bispebjerg Hospital), mens Niels Hjorth, min bror, Klaus Rønholdt, Hans Teluf Møller og jeg fortsatte sabotagen sammen med en række søkadetter, der sammen med Erik Koch Micheelsen sluttede sig til os.

Under indsamlingen af penge til det illegale arbejde havde vi blandt andet fået en del, som vi måtte anvende „efter eget skøn“. Og en dag blev vi tilbudt sprængstof, hvis vi kunne skaffe en sum penge. Som nævnt havde vi dem liggende, og vi skønnede, at de nu kunne anvendes godt her. Vi købte trotyl for dem. Derefter skaffede vi lunter, og pistoler fik vi ved at stjæle dem fra tyskere, der var på restaurationsbesøg. Derefter kom en travl tid fra oktober 1943 til februar 1944. Sammen med resterne af Holger Danskes 1. gruppe dannede vi organisationens 2. gruppe.

25 sabotager — arresteret tre gange.

— Der var bogstaveligt talt ikke en aften, hvor vi ikke var ude — enten for at indhente oplysninger om fabrikker eller for at deltage i direkte aktioner. Det blev vel til omkring 25 sabotager ialt. Det gik godt — forbløffende godt. Jeg blev to gange arresteret af dansk politi, men slap ud. Ved en anden lejlighed blev jeg arresteret af tyskerne, men jeg bildte dem ind, at vi slet ikke var ude for at sabotere, men derimod var det vor hensigt at flygte til Sverige. Denne forseelse skulle behandles af dansk politi, og jeg blev derfor udløst og blev idømt 80 dages fængsel. Kun en uge blev afsonet, så blev jeg sluppet ud. Og jeg kom aldrig til at sidde resten af tiden.

Så kom den dag, da John blev

skudt ned i Ryesgade. Vort svar på dette var sabotagen mod B&W.

Et uforståeligt stop.

Umiddelbart før denne aktion kom sabotagestoppet. Det forstod vi ikke en lyd af. Nu gik det netop så godt, hvorfor skulle vi da standse kampen? Vi opnåede dispensation til aktionen mod B&W, men derefter lod ordren på, at vi skulle forholde os afventende. Vi tvivlede på ordrenes rigtighed, kan jeg huske. John var jo borte, så hos ham kunne vi ikke få nogen forklaring, men via Jørgen Staffeldt fik vi bekræftet, at vi midlertidigt skulle standse aktionerne i København.

I ildkamp — og hårdt såret.

— Netop på dette tidspunkt fik jeg en henvendelse fra en faldskærmsmand i Sønderjylland. Vi havde tidligere opereret med held i de sydlige landsdele, og nu ønskede man to fabrikker bragt til standsning i Aabenraa. Vi gjorde den fejl, at vi gik i aktion på andres opgivelser og uden at undersøge forholdene til bunds selv. Den ene fabrik røg planmæssigt i luften, men ved den anden mislykkedes aktionen. Gestapo, der havde hovedkvarter på Staldgården i Kolding, var blevet tilkaldt, og ved hjælp af en stikker fandt de frem til vort opholdssted. Det kom til en heftig kamp, hvorved Per Borup mistede livet. Klaus Rønholdt blev såret, og selv blev jeg lettere såret. Under flugten ud over markerne mistede Klaus Rønholdt efterhånden så meget blod, at situationen begyndte at blive kritisk, og man kunne følge blodsporene i sneen. Vi kom til en mindre vej, og vi så, der kom en bil, Klaus og jeg kravlede i dækning i en grøft, mens de andre skulle forsvinde i en fart. Bilen opdagede os ikke, men fortsatte sin kørsel. Det var en tysk militærpatrolje. Klaus og jeg kom op på vejen og fortsatte flugten på cykle, men pludselig vendte bilen tilbage, og vi var opdaget. Vi søgte påny dækning i grøften, og

$\frac{4}{8}$ HAUSTRUPS FABRIKER

ODENSE

MASKINFABRIKEN SIO $\frac{4}{8}$

ODENSE

CHRISTGAU'S KAFFE

ALTID BEDST

KONSUMMÆLKMEJERIERNE

ODENSE

MØLLER & CO., ODENSE $\frac{4}{8}$

**Ta' BUKO
til bords...**

AKTIESELSKABET
AXEL MEYER & CO. - ODENSE

FYENS ANDELS-FODERSTOFFORRETNING
ODENSE

STENCO A/S - BETONCO A/S
HAVNEN - ODENSE

FORSIKRINGSAKTIESELSKABET
GORM
ODENSE

HOLBECKS FAJANCE FORRETNING
AKTIESELSKAB
ODENSE

under den følgende kamp blev jeg ramt af en kugle gennem halsen, så rygsøjlen blev beskadiget.

De forfærdelige forhør.

Vi blev naturligvis arresteret med fuld musik. I den efterfølgende afhøring nægtede vi al kendskab til de øvrige eftersøgte. Det resulterede i, at jeg blev slået ned af en geværkolbe, og alt sortnede for mine øjne. Senere opdagede vi, at min bror og et par andre også var blevet arresteret. Fra Aabenraa førtes vi til Staldgården i Kolding til nye forhør og nye øretæver. Derfra gik turen til Vestre i København. Arrestationen i Aabenraa fandt sted den 6. februar og overførslen til København en uge senere.

— Og så indledtes en længere række forhør?

— De påbegyndtes omgående, og regelmæssigt hver eneste dag lige til hen på sommeren. På grund af beskadigelsen af min rygrad havde jeg svært ved at sidde oprejst ved de timelange, daglige forhør, men det tog tyskerne ikke hensyn til. Den sædvanlige fremgangsmåde med cellestikkere blev også taget i anvendelse. Senere blev også min far og to søstre arresteret — også takket være en stikker. Jørgen Salling blev også arresteret, og alle vore bekendte kom i forhør. Det blev efterhånden til mange mennesker, men sabotagebelastede var kun Klaus Rønholdt, Georg Jensen, Jørgen Salling, min bror Flemming og jeg selv.

Underskriften, der manglede.

Under mit ophold i Vestre opdagede jeg, at John stadig var i live, men det varede ikke ret længe, så blev han henrettet i Ryvangen.

Da afhøringerne tilsyneladende var overstået, blev jeg kaldt til Bovenstepen, der meddelte, at jeg ville blive henrettet sammen med mine kammerater. I Vestre fængsel kunne vi følge slagets gang. Det ene hold efter det andet blev henrettet, og vi kunne regne ud, hvornår det ville blive vor tur.

På det tidspunkt gennemgik vor anklager sagens akter, og det viste sig, at der manglede en underskrift.

Cato Bakman,
initiativrigt medlem af gruppen.

På grund af denne fejl blev vor henrettelse udskudt, og andre, der egentlig stod efter os, blev henrettet først. En ny dato for vor henrettelse blev fastsat. Men 48 timer, før den skulle finde sted, brød generalstrekken ud i København — og alle henrettelser udsattes.

Den ene faldt efter den anden.

I stedet blev vi sendt til Frøslev, hvor jeg påny traf sammen med min familie, og fra Frøslev gik turen senere til Neuengamme. Derfra sendtes jeg til Porta. Klaus døde i Husum, og dermed var fire af min gamle gruppe borte. Senere faldt også Erik Koch Micheelsen. Tyskerne ville føre ham fra Vestre til Ryvangen, men på vejen forsøgte han flugt. Det resulterede i, at han blev skudt ned.

I Porta var forholdene ret forfærdelige. Jeg vil regne med, at ca. 45 pct. af fangerne døde i løbet af det halve års tid, vi var der. Oprindeligt var der 1500 fanger i Porta, hvoraf ca. 800 var russere, resten polakker, franskmænd og andre nationaliteter.

Drømmen, der brast.

— Og tiden efter krigen?

— Om den er der for mit vedkommende ikke så forfærdeligt meget at sige. Vi prøvede jo at vende tilbage til normale tilstande. Vi, der havde været i kz-lejre, var sikre på, at vi ville vende hjem som livskunstnere. Vi var besjælet af dette, at vi ville leve et stille og fredfyldt familieliv uden at lade os forstyrre af økonomisk ærgerrighed, karriere eller politik.

Men den drøm gik ikke i opfyldel-

se. Efterkrigstiden har været en endeløs række provokationer. Hvor provokerende den i virkeligheden var, blev vi først klare over længe efter. Først da vi læste Hæstrups bøger. Sikken et held, at vi ikke vidste det fra starten. Det var bittert, da den gamle garde af politikere vendte tilbage.

Selv gik jeg ikke aktivt ind i det politiske liv, men andre forsøgte som bekendt, og de så det hele smuldre. Jeg for mit vedkommende var syg og træt.

Jeg kan ikke med tyskerne.

Det skærpede forhold mellem øst og vest medførte, at en politisk enhedsfront af gamle modstandsfolk ikke var mulig.

Nu oplever man det bitre, at nogle kredse — også blandt modstandsfolk — ikke kan få nær kontakt nok med vore tidligere fjender. For mig er spørgsmålet om den personliges retssikkerhed og frihed ikke spørgsmål, der kan diskuteres — dem bør alle have —, men jeg er blot ikke i stand til at forsvare frihedsværdierne i snævert samarbejde med tidligere fascister.

Hver enkelt kan yde en indsats.

Der er også i folkene fra Øst mange, som har det langt sværere, end vi har haft det. Først havde de det sværere i krigens tid — tænk på polakkerne — og i efterkrigstiden har de også haft det svært. Jeg kan ikke forlige mig med, at der skal dannes en front mod disse lidelsesfæller, hvor vore tidligere bødler indgår som et vigtigt led. Der er på dette område et menneskeligt aspekt, som jeg ikke kan lade ligge: Man bør gøre en personlig indsats for at knytte forbindelse med de folk, som vi har bragt os i modsætningsforhold til. Jeg føler mig ansvarlig overfor disse mennesker — og derfor vil jeg gerne yde en personlig indsats. Jeg har i øjeblikket en polsk dame ansat her, og jeg venter i nær fremtid en polsk læge. Det er folk, der er valgt efter videnskabelige kvalifikationer — og ingen har spurgt dem om deres politiske indstilling.

DÆMPA ^{A/S}

KNARREBORG

TUBORG DEPOTET

WICHMANDSGADE 10
ODENSE

ANDELSBOGTRYKKERIET I ODENSE

L. POULSEN I/S

TØMRER- & SNEDKERMESTRE
WICHMANDSGADE 15
ODENSE

REVISIONSANSTALTEN FOR FYN

VESTERGADE 11 - ODENSE

THEILS POULSEN

ODENSE

ODENSE SEGLMÆRKEFABRIK ^{A/S}

HENRIETTEVEJ 1-3 - ODENSE

ENTREPRENØRFIRMAET

CARL NIELSEN ^{A/S}

ODENSE

R. BØG JØRGENSENS

MASKINFABRIK ^{A/S}

HJALLESE

HANSEN & COMP. ^{A/S}

DET GAMLE VINFIRMA
SVENDBORG

SYDFYNSKE LANDMÆND'S

SMØREKSPORT- FORENING

ODENSE

K. RASMUSSEN

CIGARHANDLER
MØLLERGADE 10 - SVENDBORG

ODENSE KVÆGTORV

AKTIESELSKAB

Tyskerne har stadig krav.

Jeg har en vis forkærlighed for polakkerne. De har lidt mere end nogen anden nation. Og nu lader vi os trække ind i fællesmarkedet uden at give nogen som helst garanti for Polens vestgrænse. Glem ikke, at Tyskland stadig gør krav på visse egne af det vestlige Polen.

Harmonien mangler.

— Men udviklingen hos modstandsfolkene herhjemme?

— Om dem vil jeg sige, at det kun er meget få, for hvem det er lykkedes at skabe en udvikling, der har forbindelse med deres fortid. Harmonien mangler i deres liv. Man ville drage en praktisk konklusion fra den tid til nu, men dette har ikke været muligt. Derfor er krigens tid for mange blevet et blødende sår.

Vi er tvungne til at leve livet videre sammen med mennesker, som ikke har haft de samme oplevelser som vi selv. Det betingelsesløse kammeratskab under krigen var for eksempel en stor oplevelse, men vi må ikke glemme, at fredstider slet ikke skaber det samme grundlag for noget sådant.

Kræftforskning — og byggestop.

— Og til sidst kræftforskningen?

— Kræften er den sygdom, der næsteften hjertelidelser kræver de fleste menneskeliv i Danmark. Derfor kan vi ikke yde tilstrækkelig indsats på dette område. Efter min mening bør den teoretiske forskning dyrkes i nær tilknytning til forskningen ved sygesengen, og denne opfattelse er nu resulteret i, at vort institut skal flyttet til radiumstationen. Vi flytter, så snart byggetilladelsen foreligger, og vi har midler til at bygge for. Vi ser hen til flytningen med store forventninger, og det vil betyde en kolossal intensivering af dansk kræftforskning. Men foreløbig er vi standset af et byggestop. Det kan komme til at betyde en katastrofesituation for dansk kræftforskning. Dog, lad mig udtrykke mig således: Endnu er vi optimister.

H. F.

Forslag om bidrag til stævnet i Fredericia

Kammerater kan indbetale beløb til nedbringelse af stævneudgiften.

Der er fra flere sider fremsendt anmodning om, at der åbnes mulighed for kammerater for indsendelse af et beløb til nedbringelsen af Kammeraternes Hjælpefonds udgifter ved stævnet i Fredericia 10.—11. november.

Tanken er meget smuk, og vi takker for, at den er fremsat.

Som bekendt var der 423 deltagere i stævnet, og langt de fleste var chauffører og vognmænd, der var inviteret til at være vore gæster sammen med ledsager.

Udgiften var naturligvis stor, og det vil lune på regnskabet, om mange efterkommer anmodningen.

Det sker lettest ved, at man udfylder et girokort til girokonto 780, Kammeraternes Hjælpefond, St. Kanikestræde 10, Kbh. K.

Man bedes på talonen til modtageren skrive, at det er indbetaling i forbindelse med stævnet i Fredericia 10.—11. november.

Hilsen fra Norge

I det nye nummer af Grini-Posten bringes følgende hilsen:

Til Kammeraternes Hjælpefond!

Jeg vil også gennem Grini-Posten på vegne av vår forening, få lov til å takke for at vi ble innbudt til stævnet, som i alle måter var vellykket. Det var en glede for oss på denne måte å få takke de sjåførene som kjørte Røde Kors-pakker og hentet oss hjem i „De Hvide Bussene“.

Hjertelig takk!

*for Foreningen av politiske fanger
1940—45*

Johan Egeberg.

Til Kammeraternes Hjælpefond.

Forlængst burde vi have skrevet og takket for den meget smukke fest. Tak, fordi vi måtte være med.

Det var for os så stor og dejlig en oplevelse, som vi aldrig vil glemme. Som chaufførerne ville jeg gerne have sagt et par ord; men da tiden var knap og jeg ikke rigtig har ordet i min magt, vil jeg hermed gerne takke Dem alle på det hjerteligste. En speciel tak fra min mand.

Venlig hilsen

*Hans og Toni Vinter,
Horsensvej 5², Vejle.*

Odense, 21.-11.-62.

Chauffører og hjælpere fra Odense, som deltog i festen i Fredericia den 10.—11. november, vil gerne herigenem udtrykke vor hjertelige tak for den ualmindelig dejlige og veltilrettelagte fest, som vi altid vil mindes med glæde. Hjertelig tak for et par uforglemmelige dage.

G. og F.

Faneindvielse hos de erhvervshæmmede

*Den smukke gave fra
Danmarkssamfundet blev modtaget
med megen glæde*

Tirsdag den 20. november samledes de københavnske medlemmer af Landsforeningen af erhvervshæmmede fra Frihedskampen til faneindvielse i Admiral Gjeddes Gård.

Formanden, Børge Emil Pedersen talte, og sagde bl. a.:

I en af de sange, vi lærte i skolen, var der nogle verslinier, der lød således: Om Dannebrog jeg ved — det faldt fra himlen ned“. Nogle af os husker måske sagnet om vort flag. Det fortælles i dette sagn, at Dannebrog den 15. juni 1219 under det store Volmerslag ved Reval faldt ned fra himlen. Sagnet fortæller også, at den danske hær — som kæmpede ved Reval — var segnefærdig, og der var ingen mulighed for at vinde sejren. Men netop som det så mørkest ud —

**SVENDBORG
FINGARVERI**

v/ SVEND WEIMANN

**A/S L. LANGE & CO.
SVENDBORG JERNSTØBERI**

**FREDERIK NIELSENS EFTF.
NYBORG A/S**

PREBEN C. WISTISEN
RADG. CIVILINGENIØR
HAVNEGADE 11 - FR.HAVN

AKTIESELSKABET
RY Ø
NYTORV 14 - AALBORG

AAGE CHRISTENSEN
CHARTERING
& LINER AGENT
AALBORG

AKTIESELSKABET
SKAGENS BANK

BRDR. NIPPER
SKIBSBYGGERI
SKAGEN

PEDERSHAAB MASKINFABRIK ^{A/S}
BRØNDERSLEV

CEMENTSTØBERIERNES REDSKABSFORSYNING
BRØNDERSLEV

FREDERIKSHAVN
JERN- & STAALFORRETNING A/S

N. K. STRØYBERG & CO.s EFTF.
AALBORG

AKTIESELSKABET
AALBORG NY DAMPMØLLE

AALBORG STIFTSTIDENDE

LAURITZ WORNINGS EFTF.
AALBORG

^{A/S} SÆBY FISKE-INDUSTRI

Landsforeningen af erhvervshæmmede fra frihedskampen har indviet deres ny fane, der er en gave fra Danmarkssamfundet. Fra venstre Westphal, Børge Emil Pedersen, Esben Andersen, Sv. Aa. Svendsen og Henry Jacobsen.

faldt flaget ned fra himlen — krigslykken vendte sig og den danske hær sejrede.

Jeg synes godt, når vi her i aften skal indvie vor fane, som vi fik foræret af Danmarkssamfundet på Valdemarsdagen i år, kan drage en parallel med dette gamle sagn.

Vi husker, de fleste af os, der er her til stede, årene fra 1933 til 1940. Mørke uvejrsskyer trak op over hele Europa, og ikke mindst i Danmark mærkede man disse tunge skyer, som også drog hen over vort land. Vi var jo geografisk nabo til den nye bevægelse, som var opstået i Tyskland.

Den 9. april 1940 er en dato, der aldrig vil blive glemt, den vil indgå i historien — ligesom den dag, da Dannebrog den 15. juni 1219 faldt ned fra himlen.

Jeg er af den opfattelse, at mange danske efter den 9. april 1940 så hen til vort flag som et samlingsmærke i den kamp mod den tyske okkupationsmagt, som nu begyndte. Under

modstandskampen spurgte man jo ikke hinanden om politisk eller religiøs opfattelse. Nej, man spurgte om det enkle: Er du for eller imod — og som samlingsmærke for denne kamp var der vel ikke noget mere naturligt end at benytte danskernes samlingsmærke: Dannebrog.

Vi ved også, at det under besættelsen blev benyttet som et led i demonstrationerne mod nazisterne, på de nationale festdage var der ikke mange flagstænger, der var tomme. Vi husker også algang og alsang, som fandt sted under Dannebrog.

Når vi nu her i aften ved denne sammenkomst i Gjeddegården indvier vor fane — så tror jeg også, jeg kan fastslå, at for os, som er til stede her i aften, blev Dannebrog samlingsmærket.

Vi har nu en fane, som udadtil skal vise vor forenings ansigt — og skulle det ske, at der igen kaldes på danske til bevarelsen af vort lands frihed og selvstændighed, så vil vor forenings medlemmer på trods af sygdom og

invaliditet igen under dette flag være med til, efter bedste evne, at kæmpe for vor frihed.

Kaj Munk skrev, kort før han blev dræbt af de tyske voldsmænd, et digt, som ikke er meget kendt. Dette digt blev til omkring den 29. august 1943 og lyder således:

VORT DANSKE KALD

Nu kræver Danmark af os, vi er stærke, så aldrig frygt og tvivl få overhånd. Alt, hvad der truer os, skal få at mærke, at stærkere end alt er endnu ånd. Kun mod og trods og styrke vil vi øse, hvor storm og hav slår over kysten ind. Er vi kun få og små og våbenløse, des mere vil vi ruste vore sind.

Nu kræver Danmark af os, vi er stærke, tro mod den røst, der er vort danske kalds. Lad overmod og lad forsagthed mærke, at dansken endnu aldrig var tilfals. Lad „guldet“ lefle og lad sværdet true! Kun eet svar kender vi, og det er nej! Det hvide offertegn i blodets lue, har gennem syv århundred' vist os vej.

Nu kræver Danmark af os, vi er stærke. Lad kun akkordens yngel falde fra! Fast fylker sig om Dannebrogens mærke det folk, der gav sin mor sit fulde ja. Vort dyre land, vort stolte gamle rige, i en ny tids forår bærer vi dig ind. Lad stormen stinde sig og havet stige! Des mere ruster vi de danske sind.

Esben Andersen bandt derefter det første silkebånd til fanen, Svend Aage Svendsen det andet og Henry Jacobsen det tredje.

Aftenen sluttede med fælles kaffebord og samvær.

Gestapofangerne

JULEMIK

Sjællands-afdelingen holdt julemik torsdag den 13. december i Admiral Gjeddes Gård. Formanden, Hagbart Andersen, indledte, hvorefter skoleinspektør Johs. Fosmark skildrede dansk jul under vidt forskellige forhold. Først omtalte han, hvordan det var at holde jul i Slesvig by indenfor den danske folkegruppe. Derefter skildrede han julen i Vestre fængsel i 1943 og sluttede med at tegne et billede af juleforberedelser og hjemlængsel i koncentrationslejren Sachsenhausen ved Berlin i 1944.

HERNING HEDE- & DISCONTOBANK

AKTIESELSKAB

„CHIKI“
KJOLEFABRIK
HERNING

MØLLER JENSEN
HERNING
RADIO - FJERN SYN

A/S J. JUNGET
HERNING

BRDR. KOFOED
STENHUGGERI -
MARMORVAREFABRIK
ÅRHUS

W. BUCH ANDERSEN
MURER- OG ENTREPRENØR-
FIRMA
SØNDER ALLE - ÅRHUS C

RAMMEFABRIKEN
»JYDEN«
AABYHØJ

TH. BUSSE
FARVER & LAKKER
HORSENS

AKTIESELSKABET
HORSENS
SØLVVAREFABRIK

FULFASHIONERET DAME & PIGE UNDERTØJ

HAMMERUM HERREDS
SPARE- OG LAANEKASSE
HERNING

C. MELDGAARD ANDERSEN
MINDEGADE 20 - HERNING

AKTIESELSKABET
SKANDINAVISK KEDELFABRIK
HERNING

PLOVFABRIKKEN SKJOLD A/S
LIND PR. HERNING

HERNING SVINESLAGTERI
C. W. S. SVINESLAGTERIER A/S

AALBORG LITOGRAFISKE ANSTALT

WEBER & SØRENSEN
REKLAMEBUREAU - AARHUS

SINDING & KNUDSEN
MURER- & ENTREPRENØRFIRMA
SØJLEHUSET, GULDSMEDEGADE 3
ÅRHUS C

Der var julebag og julesange, juleknas og julehygge med det traditionelle juletræ — og Sigrids smukke juledekorationer, der blev solgt til fordel for blomsterfonden.

☆

Sjællands-afdelingen holder iøvrigt fastelavnsfest torsdag den 14. februar og årlig generalforsamling torsdag d. 14. marts.

☆

Juleaften i Ryvangen.

Juleaften stævner mange til Mindelunden. Der vil også i år blive en højtidelighed.

Fakkelbærerne holder æresvagt ved grave og mindeplader. Talen holdes i år af skoleinspektør Johannes Fosmark.

Højtideligheden begynder kl. 15,45 og varer en halv time.

PIGTRÅD SOM SKILLINJE MELLEM LANDSMÆND

Ejendommelig bladreaktion over Neuengamme-fangers initiativ

Midt i november var man kommet så vidt, at man kunne indbyde en kreds af danske til at se opstillingen af nogle betonpæle fra lejrafspærringen i koncentrationslejren Neuengamme.

Arbejdet havde været forbundet med uforudsete besværligheder, og det blev faktisk et kapløb med tydens feberagtige aktivitet for at slette alt, hvad der kunne fortælle om det Neuengamme, hvor tusinder af naziregimets modstandere led sultedøden.

Men det lykkedes at hjemføre flere stolper, rigtige cementstolper, der havde båret den strømførende pigtråd omkring lejren som en garant for, at flugtforsøg var ensbetydende med døden.

Den danske presse skrev anerkennende om arbejdet i forståelse af, at man her havde hjembragt noget, der sagde noget væsentligt om deporterede danskeres interneringsforhold.

Pigtrådshegnet en rædsel

Men eet blad, det, der startede som modstandsbevægelsens dagblad, Information, misforstod det hele og meddelte med to-spaltet overskrift, at der var tale om uægte k-z-pigtråd. Man lader i underrubrikken

museets leder undskyldende fortælle, at det hele kun drejer sig om en midlertidig foranstaltning. Der tales om, at mange modstandsfolk mener, at Frihedsmuseet ikke bør være losseplads for hvad som helst. I alt væsentligt henholder man sig dog til udtalelser fra en enkelt. Man præsenterer ham som lederen af „Ringens afsnit IV“, kasserer i „De allieredes danske Våbenfæller“, Verner Jerram. Han har fortalt bladet, at pigtrådshegnet i hans øjne er en rædsel.

Man lader ham endvidere sige:

— Man spørger uvilkårligt sig selv, hvad det egentlig har med Danmarks frihedskamp at gøre. Hvorfor skal det netop være disse ting, der hentes fra Tyskland, når det fortælles, at en model af Frøslevlejren aldrig har måttet komme frem i dagens lys.

Jeg tror i øvrigt ikke, at det var Frihedsmuseets skaber, arkitekt Hans Hansens mening, at den smukke grønne gård skulle skabes om til en losseplads for alt det hæslege, som mange helst vil glemme. Jeg ser i ånden, at det næste bliver glubske hunde, tyske vagtposter, galger og krematorievogne.

Få dage efter protesterede Eric Lammert i bladet. Hans protest kom naturligvis på som læserbrev.

Information har haft glæde af sin aktion, for artiklen har startet flere læserbreve og endog en enkelt leder, nemlig i Jydske Tidende. Her kulminerer standpunktet i slutreplikken:

De tider er for længst forbi, da man „organiserede“, hvad man havde brug for. Send hellere disse ting tilbage til Tyskland, hvor de hører hjemme.

„Tove“ taler om masochisme

I BT har „Tove“ skrevet et læserbrev. Hvem er egentlig Tove? Hun undskylder, at det er blevet noget langt, og vi er enige med hende i, at det er blevet alt for langt.

Er dette ikke masochisme? spørger hun. Man tager sig til hovedet, for ordet betyder jo det at føle konglig tilfredsstillelse ved at lade sig pine legemligt eller psykisk.

Det kan være svært at svare roligt på de nævnte angreb, men det er nok et forsøg værd. Når spørgs-

målet rejses, om ting fra de tyske k-z-lejre hører hjemme i Frihedsmuseet, vil det være naturligt at hen-vise til, at 6287 danskeres deportationsforhold med 660 ofre er en del af frihedskampen. At nogle skulle have imod, at en model af Frøslevlejren fandt vej til Frihedsmuseet forekommer usandsynligt. Oplysningen siger heller ikke noget, før man får at vide, om modellen er af en sådan udførelse, at den kan udstilles, og om den er korrekt.

Pigtråden bandt fangerne sammen

Rent spontant fik danske koncentrationslejr-fangers blad navnet Pigtråd, for dette ord ligesom samlede det karakteristiske for den sære tilværelse i fjendeland. Der fremkom da ganske enkelt ikke andre forslag. Det var pigtråden, som omgav lejrene, der bandt os sammen i et kammeratskab, som faktisk alle fanger har ønsket skulle føres videre i et nyt og fornyet Danmark.

Men pigtråden kunne give lejrpsykose, så een og anden søgte den befriende afslutning på slavetilværelsen ved at gå i det strømførende trådnæ.

For alle deporterede betød pigtråden en manifestation af, at vi kun havde een fjende, nemlig den sataniske nazisme og dens håndlangere, personliggjort i SS-fangevogterne og deres bestialske hjælpere.

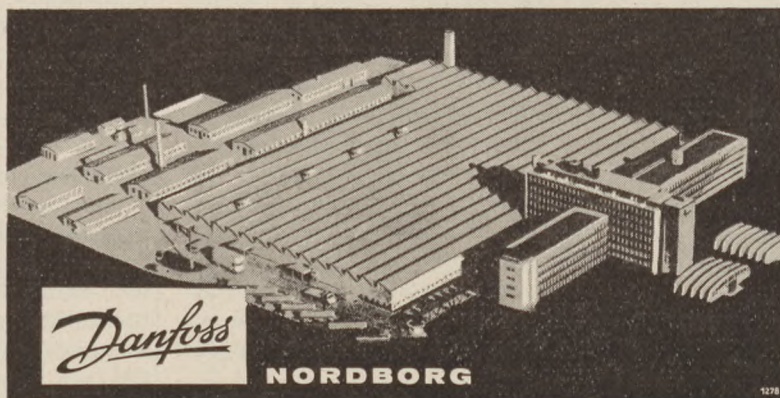
Det var deres mening, at pigtråden skulle være garanten for, at de bestemte over liv og død for os, og de undlod da heller ikke ved passende lejligheder at fortælle fanger, at hvis Tyskland tabte krigen, skulle alle bag pigtråden aflives — for man havde ikke brug for pigtrådsvidner.

Men det kom til at gå anderledes. En skønne dag brast pigtråden. Lejrenes porte lukkedes op. Det var et under, et af krigstidens store undere.

Pigtraad både et minde og en appel

Således er pigtråd da i dag et minde om det, der var, det, vi blev befriet fra og en hyldest til kammeratskabet bag tysk pigtråd og bag lejres og fængsels mure i Danmark og Tyskland.

Søger man en forklaring på Informations illoyalitet i denne sag, kan

**NORDBORG
SPAREKASSE**

NORDBORG - ALS

O. H. WELLENDORF
NORDBORG - ALS

HILMER HOLM
SØNDERBORG

EKSPRES
SØNDERBORG DAMPFARVERI
& KEM. TØJRENSERI
PERLEGADE 80 - SØNDERBORG
TLF. 2600

HESTEHAVE FRUGTPLANTAGE

SØNDERBORG

**Vojens
ungdomsskole** VOJENS ST,

- ★ **SKOLEN** hvor drenge og piger kan nyde godt af en ny, fagbetonet undervisning, som imødekommer tidens øgede krav om uddannelse for læretiden.
- ★ **SKOLEN** der som eksamensfri kostskole kan byde eleverne den rigtige ramme om undervisningen — ikke blot for begynderhold, men også for viderekomne med behov for udvidet undervisning.
- ★ **PIGERNE** kan vælge følgende linjer: Husgerningslinjen, kontorlinjen eller sprog- og boglinjen.
- ★ **DRENGENE** vælger mellem disse linjer: Den almindelige linje, landbrugslinjen eller håndværker- og mekanikerlinjen.
- ★ **ALLE HOLD** kan få maskinskrivningskursus efter ti-fingersystemet. (72 timer).
- ★ **UNDERSTØTTELSE** kan søges.
- ★ **PIGESKOLE** fra 3. maj til 30. september.
- ★ **DRENGESKOLE** fra 3. november til 30. marts.
- ★ **BROCHURE** tilsendes gerne. Skriv eller ring blot til skolen efter den store nye brochure.
- ★ **ADRESSE:** Vojens — Telf. Vojens (045) 4 11 29.
E. Hagelsø, forstander.

man nok finde den i et af to forhold eller måske i en kombination af begge. Det ene, at den pågældende medarbejder har været i stofnød. Han har kunnet redde sig en historie, og når dette er i udsigt, er der jo bladfolk, for hvem intet er for smukt som offer.

Måske er der en dybereliggende årsag, nemlig, at medarbejderen har fundet, at pigtrådsstolperne er en anklage mod ham selv og andre, der ikke har siddet bag tysk pigtråd. Man træffer denne reaktion overfor fanger også hos folk, hvor man mindst af alt skulle vente det, og der er tilsyneladende intet at stille op overfor disse selvanklagere, men ex-fangerne vil da gerne benytte lejligheden til at slå fast, at ingen fange har anmodet om at komme bag pigtråd, og at de — fraregnet en enkelt kvinde — helst af alt ville have undværet den personlige oplevelse af, hvad pigtråd kan betyde i et menneskes liv.

F-k.

TEENAGERE VIL HØRE OM OKKUPATIONEN

Føler sig snydt af skolen

Teenagerne vil gerne vide beskeden om den tyske besættelse af Danmark. Erfaringen er gjort først og fremmest i Bredalsparkens ungdomsklub i Hvidovre. Resultatet er blevet, at den danske modstandsfilm „Det gælder din frihed“, der skildrer forhold i Danmark lige før og under besættelsen, tilbydes ungdomsklubber landet over.

Filmen er vist 40 unge i klubben i Hvidovre, som hver for sig har givet en skriftlig bedømmelse af den. De unge understreger, at der inden forevisningen bør gives en orientering om besættelsestidens forhold, ellers får de ikke det hele med. De mener, at filmen vil vække kraftig diskussion blandt de unge.

Dagbogsblade

20/11.

Hukommelsestab i Flensborg.

Flere vidner i krigsforbryderprocessen i Flensborg lider af fremskredent hukommelsestab.

Sagen er rejst mod SS-oberst Martin Fellenz, der til sidst virkede som leder af en aftenskole. Han sigtes for mæsemord på jøder.

Første tilfælde af hukommelsestab noteres i går, da den nuværende kontorchef Reinhard Busch, som under krigen fra 1940 til 1944 var kommandant i Krakow, kun meget dunkelt kunne erindre Fellenz og ikke havde haft anelse om hans gerning.

Andet tilfælde af hukommelsestab noteres hos hans adjutant Brandl, der intet kunne huske om aktionerne mod jøderne i Krakow. Brandl boede kun 2 km fra udslættelseslejren Maidanek, men havde troet, at der var tale om en opdragelseslejr.

Tredje tilfælde af hukommelsestab noteres hos SS-general Bruno Streckenbach, som først efter at han var blevet afløst som chef for politiet i Polen havde hørt, at „omkolonisering“ af jøderne betød deres udslættelse, og som først efter krigen havde hørt om gasdrabene. På den anden side måtte han vedgå, at alle jøder, der fra 1942 og fremefter fra andre distrikter blev transporteret til Lublin, svævede i livsfare.

Han måtte også vedgå, at han ikke kendte noget tilfælde, hvor nogen på stedet var blevet skudt, fordi vedkommende havde nægtet at skyde jøder, og indrømmede, at man ad omveje kunne slippe for denne ubehagelighed.

Den nuværende forsikringsagent Ludwig Hahn fra Hamborg led ikke af hukommelsestab, men nægtede at udtale sig, idet der mod ham forberedes en sag for krigsforbrydelser i forbindelse med likvideringen af Warszawas ghetto.

21/11.

Sovjetisk roman om Stalins kz-lejre.

En realistisk beretning om livet i Stalin-tidens koncentrationslejre for politiske fanger bringes i det ny nummer af det litterære månedsmagasin „Novy Mir“ i en novelle af Aleksandr Soljenitsin, der selv har siddet i en af lejrene.

Det hævdes, at novellen blev læst af medlemmer af Sovjetunionens kommunistiske partis præsidium, inden det blev besluttet at lade den offentliggøre.

Novellen „En dag i Ivan Denisovits' liv“ fortæller om livet i en lejr i de kolde nordlige ødemarker.

Helten var blevet taget til fange af tyskerne under den anden verdenskrig, men var flygtet. Da han kom tilbage til sine egne linjer, blev han arresteret og sigtet for landsforræderi.

De andre personer i historien er alle indespærret i lejren for småforsøelser.

Izvestija skriver i sin anmeldelse af novellen, at den kun behandler en eneste dag, men at forfatteren har fået alt med.

„Den dag vil komme, da hverken litteraturen eller historien vil holde en eneste side af Stalintidens overgreb skjult, og vi er allerede godt på vej mod denne dag“, hedder det i bladet.

6/12.

Opsigtvækkende vending i VVN-sagen.

Sagen mod den vesttyske forening af „Nazi-regimets forfulgte“ — VVN — er af retten blevet sendt tilbage til den øverste vesttyske anklagemyndighed.

Retten henviser til de tanker om udsøning af nazismens forbrydelser, som er noget meget væsentligt i foreningens forfatning.

Processen mod foreningen har vakt protester både i Vesttyskland og udlandet. Den hævdes at være en kommunistisk dækorganisation og som sådan ulovlig.

I rettens udtalelser i dag fastslås det, at det på grund af foreningens særlige karakter næppe vil være tilstrækkeligt for anklagemyndigheden at henviser til, at foreningens virksomhed skulle rette sig mod den forfatningsmæssige orden i landet. Forfatningen indeholder også bestemmelser om hensyntagen til personer, der er blevet ramt af nazismen, og derfor mener retten, at regeringen endnu en gang bør undersøge, om forbudskravet er i overensstemmelse med forfatningen. (DPA).

6/12.

Jensen: En misforståelse med Rauff —

Advokat Rolf Bucher Jensen, Santiago de Chile, hævdede i dag, at hans klient Hermann Rauff havde været ude for en pinlig misforståelse, da han blev arresteret som Adolf Eichmanns nærmeste medarbejder — sigtet for at have medvirket til drabet på 90.000 jøder.

Advokaten sagde, at Rauff formentlig var blevet forvekslet med en tidligere SS-general Herman Rau. Rauff var medtalt under krigsforbryderprocesserne i Nürnberg, men blev frifundet, tilføjede han. Den tyske regering søgte formentlig kun at rejse denne sag for at sprede tåge omkring „Spiegel“-affæren.

Lederen af Interpool i Chile er imidlertid ikke i tvivl om, at Rauff er identisk med den person, den vesttyske regering har krævet udleveret.

7/12.

Nassers nazister i israelsk søgelys.

New York (AP). Den israelske FN-ambassadør hævdede i aften, at en række tidligere nazi-officerer har opnået vigtige poster i Ægypten, og at to af dem sidder i ledelsen af præsident Nassers hemmelige politi.

Ambassadør Michael Comay nævnte i sin tale tre navne, nemlig Johannes von Leers, der i sin tid var en af de førende eksperter i antisemitisme under propagandaminister Goebbels og nu er blevet Cairo-regeringens førende rådgiver i samme spørgsmål, og dernæst to tidligere Gestapo-majorer Leopold Gleim og Bernard Bender, „der i dag er blandt de mænd, der kontrollerer det ægyptiske hemmelige politi“.

Han beskyldte videre arabiske repræsentanter i USA og Latinamerika for at for-

<p style="text-align: center;"> AXEL HELMER A/S KONGELIG HOFLEVERANDØR SØNDERBORG </p>
<p style="text-align: center;"> ALSISK FRØAVL A/S SØNDERBORG </p>
<p style="text-align: center;"> OPTIKER MØLLER SØNDERBORG </p>
<p style="text-align: center;"> ALS FLØDEIS SØNDERBORG </p>
<p style="text-align: center;"> LOUIS PETERSEN Rør- og Sanitetsforretning A/S SØNDERBORG </p>
<p style="text-align: center;"> BAGERMESTERENES RUGBRØDSFABRIK I SØNDERBORG A/S </p>
<p style="text-align: center;"> OVE E. BRUUN KARTONNAGE- OG ÆSKE- FABRIK SØNDERBORG </p>
<p style="text-align: center;"> SØNDERBORG FORNKLINGSANSTALT </p>
<p style="text-align: center;"> HELMER & JØRGENSEN SØNDERBORG </p>
<p style="text-align: center;"> SØNDERBORG KAFFERISTERI </p>
<p style="text-align: center;"> CENTRAL-TRYKKERIET SØNDERBORG </p>
<p style="text-align: center;"> CYKELFORRETNINGEN »«WALDORFF» PERLEGADE 50 - SØNDERBORG </p>
<p style="text-align: center;"> MARIE PETERSEN v/ S. JOHANSEN SØNDERBORG </p>

BROAGER TRÆLASTHANDEL OG TRÆVAREFABRIK AKTIESELSKAB	
AABENRAA AUTOMOBILSELSKAB ^{A/S}	
ALFRED PAULSEN A/S MASKINFORRETNING RAMSHERRED 1 - AABENRAA	
SOLOFABRIKEN ^{A/S} - SØNDERBORG	
SØNDERBORG BYS SPAREKASSE	
PETERSEN & KNUDSEN PADBORG	
PADBORG DAMPVASKERI	
UNION BANK ^{A/S} FLENSBORG	
<p style="text-align: center;"> NIELS A. NIELSEN & SØN FARVE- OG TAPETHANDEL TLF. AABENRAA 2 31 28 </p>	<p style="text-align: center;"> TH. LAWAETZ SPECIALFORR. I FOTO & KINO NØRREPORT 14 - AABENRAA </p>
<p style="text-align: center;"> BLOMSTERFORRETNINGEN »IRIS« JERNBANEG. 17 - SØNDERBORG </p>	<p style="text-align: center;"> CHRISTIAN SCHMIDT VED COLOSSEUM SØNDERBORG </p>
<p style="text-align: center;"> SVEND RASMUSSEN PERLEGADE 22 - SØNDERBORG </p>	<p style="text-align: center;"> H. C. JACOBSEN FARVE OG TAPET JERNBANEG. 8 - SØNDERBORG </p>
<p style="text-align: center;"> SØNDERBORG ANDELS-SVINESLAGTERI </p>	<p style="text-align: center;"> J. H. KOCK A/S SØNDERBORG </p>

BOGANMELDELSER

Breve til en ven 203
 De skyldfrisis tid — de skyldiges
 tid 153
 De tabte fodspor 93
 Den anden verdenskrig 140
 Der Nationalsozialismus und
 seine Opfer, Dokumente 202
 Døden for første gang 202
 Feltmarskal Alanbrookes krigs-
 dagbøger 11
 Forræderiet i det 20. århundrede,
 1—2 202
 Havet sletter alle spor 139
 Himmelhunden 139
 Lioba lever 75
 Mellem dag og nat 95
 Modstandsbevægelsens historie .. 153
 7 mænd ved daggry 95
 Oktober 43 180
 Stjernerne vil lyse 140
 Trede Riges Storhed og Fald ... 95
 Udvalgte digte 93

EICHMANN. Besøg af hustruen 99
 — For Jerusalems appelret
 59, 60, 79
 — Forsvareren afslutter proce-
 duren 97
 — Ikke tabt modet 37
 — Kendt skyldig 9
 — Memoirer afsluttet 11

FORENINGERNE

Buchenwald-Klubben 57
 Dachau-Klubben. Filmaften
 57, 80, 91
 — Generalforsamling 37
 — 29. april ved Helligåndskir-
 ken 57
 — Lejrens befrielse markeres ... 37
 — Mindefond startet 57
 Erhvervshæmmede fra
 frihedskampen.
 — Filmaften 39, 57
 — Møde om gestapochefen
 Buncke 39
 — Faneindvielse 223
 Frihedskampens Veteraner.
 — Faklen skal bæres videre 7
 Gestapofangerne.
 — Foredragsaften 171
 — Gaza-aften 19
 — Generalforsamling ... 39, 57, 80
 — 4. maj ved Helligåndskirken
 80, 91

— Holst, Olav, redaktør 9
 — Juleaften i Mindelunden .. 17, 227
 — Julemøde 19, 203, 225
 — Landsstævne 80, 87, 116
 — Rådhuspladsen, På 57, 80
 — Randers mindes 29. august ... 160
 — Repræsentantskabsmøde 203
 — Udflugt 116, 137, 200
 Neuengammeklub.
 — Landsmøde 87, 113, 200

FORFATTERLISTE

Barfod, H. Jørgen ... 28, 48, 173, 213
 Cour, Povl la 66
 Egebjerg, Johan 223
 Fosmark, Hans 4, 27,
 120, 127, 144, 148, 164, 169, 215
 — Johs. 3, 7, 9, 13,
 23, 43, 53, 63, 103, 135, 167, 227
 — Nicoline 75
 Holst, Olav 93, 95, 180
 Holt, Paul 13, 95
 Hæstrup, Jørgen 24
 Julsgaard Larsen, S. 147
 Larsen, Helge 148
 Lienau, Heinrich 151
 Olesen, O. 139, 209
 Pedersen, Emil, Børge 139
 Prytz, R. 168
 Quistgaard, A. 208
 Ryefelt, Mogens 93
 Sonne, Erik
 95, 139, 140, 153, 202, 203
 Theisen, Hemming 27

FRIHEDSKOLLEGERNE

Aabenraa, 4. maj-kollegium 79

KAMMERATERNES

HJÆLPEFOND

— Bestyrelsesmøde 83, 200
 — Ryvangen, Lysenes aften 75
 — Stævnet i Fredericia
 119, 143, 163, 183

K-Z-LEJRENE

Auschwitz. Dagbog udgravet ... 59
 Dachau. Pilgrimsfærd til minde-
 park 157, 200
 Ladelund 201
 Neuengamme. Mindepark ... 39, 97

MÆRKEDAGE

Hansen, Hans, Peter, 40 års ju-
 bilæum 15
 Jensen, Jørgen, Solbjerg. 40 års
 jubilæum 79
 Leth, O. I., 70 år 15

PROCESSER

Amt T 4., eftersøges 11
 Baer, Richard, anklaget 11
 Baumkøtter, dr. Heinz, dømt ... 59
 Best, Werner, kendt skyldig 37
 Bovensiepen, Pancke, Buncke og
 co. sigtes for massedrab 59
 Centralkontor for naziforbrydel-
 serne 157
 Fellenz, Martin, anklaget ... 201, 229
 15.000 østzone-fanger 155
 Fränkel, Wolfgang, suspenderet. 155
 180.000 jøder dræbtes i mobile
 gaskamre 201
 Globke ønskes afhørt 79
 Graurock, Wilhelm.
 — Sigtet for clearingmord 59
 — Udrensning i det vesttyske
 politi 60
 — Protest i Graurock-sagen 79
 — undersøgelse i København ... 157
 Heyde, Erika, dømt 99
 — Werner, tiltales 159
 — nægter 159
 Landau, Felix, Dagbogsoptegnel-
 ser 59
 Leibbrand, Kurt, anklaget ... 35, 159
 Mulka, Robert, købmand, sat på
 fri fod 11
 Nazi-dommere vil ikke gå af ... 155
 Nazilederne undgik fængsel 159
 Otto, Wolfgang, til forundersø-
 gelse 155
 Preuss, Johannes, afsløret 201
 Rasmussen, Walther Carl, ankla-
 ges 59
 Rauf, H. 229
 Stalins k-z-lejre 229
 Vesting, Wilhelm, undersøgelse
 mod 157
 Wolff, Karl, anholdt 35
 VVN-proces 229

STIPENDIER, LEGATER

10.000 dollars til studielegater 79, 159

Kammeraternes Hjælpfond
 er de raske
 kammeraters hilsen
 til de syge